

Գործը երթալիք լրագրիներուն համարու
ծախքը առհողին վրայ է:
Լրագրայլ վերաբերեալ համակ կամ ոչ
էն ինչ գործին խմբագրին պիտի
ուղղուի. եւ ամսոց համարուն ծախ
քը խրկողին վրայ է:

1204

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԴՈՒԹՅՈՒՆ 21 ՅՈՒՆԻՍ
ՊՐԵՍԻՆ ԶԵՆՈՒԴՐԱԿԱՆ
ԼՈՒՐԵՐԸ

Գորհն աւելի թաւաճած է: օդերը շաղթ-
ւեցան, եւ նորէն ցորինն հասնիլ սկսաւ:
Թաւելի 125, վառաւ 28 50, Թայլանի կարծր
428 25, — Մետաքս եւ խղզիկ խիստ թուե-
լաւ: Երբ կը արթնանայ. 65 50, — Գոյնա-
նաւու թիւն 23, 5, — Գոյնա 68. 50, — Բօն-
սոյիկ 91 71:

ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ

« Տպագրութիւնը հնարութեւն , ար-
ուեստից և գիտութեանց վերածնանդեւն
և կարծեանց ազատութեան հրատարակ-
ութեւն ՚ի վեր՝ ամեն բան փոխութիւն
կրեց աշխարհիս մէջ, կրտէ թան լրագի-
րը . ամեն բան, բայ ՚ի Ս . Աթուին քա-
ղաքահանութեւն ու ճարտասանութե-
ւնէն . Հռոմի այգրունիքն իսկապէս անշարժ
է . բան մը ընել չուզեր . իսաւխտհու-
թիւն բնաւ չճաննար, և ասի փառք կը-
սեպէ իրեն . բայց պատմութիւնը կը ջո-
ղրեն որ ճշգիւ այս է իր տկորութիւնը .
Աի ժայռ մին է , ինչպէս ինչը կրտէ ,
բայց ժայռ մը՝ որուն հիմը անդադար կը
ենելայ , և արդի զօրութիւնները զանի կը
զարնեն ու տակաւ առ տակաւ կը պոչ-
տիկընեն . Իր անչափ փառասիրութիւ-
նը միշտ նոյն կը մնայ . քանի որ իր իշխա-
նութիւնը կը չուարի . Եւնի օրէն ՚ի վեր
որ Գլխորդ Է . ի և Իննովիենտոս Գ .
ի ձեռքով աշխարհքս կառավարեց , մին-
չև հիմա կը կարծէ թէ կը կառավարէ ,
և այսուհետեւ ալ պիտի կառավարէ . Եւ
մեն մէկ զար՝ անոր վեհապետութեան
մէկ կտորը կանոնէ կը տանի . Հռոմի ար-
քունիքն հող չընէր . կը տեսնէ որ ազգե-
րը ինթան և միտքերը կը փոխակերպին,
փոյթ չունեն . մոլորեալներն օր մը պիտի
վերադառնան . բայց վերադառնալուն ըս-
պատած ժամանակը զանոնք կը նոյզի , և
որ անէծքներն տնչափ երկար ժամանակի-
ն վեր և տնչափ յաճախ և միօրինակ
երպով կը հնչեն , որ բոլորովին նոյնա-
պէս և մեքենայական յատկութիւն մը ա-

“ Որն է այն անդամք եւ յարածաւոր որուն համար Պապին աշխարհական իշխանութիւնը հաստատուեալք է պահուի։ Պապը կը պատասխանէ։ «Ա՛յ տան զե աշխարհական իշխանութիւնը աստուածային երեսփոխանութեան մէկ յատուկ զինուորութեամբ շնորհուած է իւրն։” Եւ ստապէի։ մենք Ըստուծոյ դպրոցները հաւատ չըլլալով, չենք ուզեր այս փափուկ կեանքի վայր Ս. Զօր ըսածին հակառակի։ Բայց Ըստուած անդառնար պարզեւ” մը բոլաւ Պապերուն։ այս պէտք է հաստատուի։ Յոր երանելին պատմութիւնը կը տպւեցնէ թէ Ըստուած երեսն տուածը եւս կանէ։ Երբ, ժամանակու Հռոմի Պապին աշխարհական կառավարութիւն մը պարզուեալ է, հիմա չե՞նք կրնար եւս առնել զայն ուրիշ յատուկ զինուորութեամբ մը։”

* Փարիզի Աջ Սահմանակաւ հրատարակ-
ած եւ հիմա խաղաղանալ խնդրվէն անուան
վիթակոսն եւ Պ. Զամուրքեանէն միջո-
տալ ունիալ բնաբանն խմբագրուանէ ք :

“ Երբոր բարձրաստիճան եկեղեցա-
ններն կրնայ պաշտօնին պարտականու-
իւնները մոռնալով՝ քաղաքական հա-
շտաձու թեան մը կը փափաքին, երբոր
պարտական հաշին սրկիւմներ Խոս-
քի հարստային գաւառներուն մէջ աւել-
ւած և սպախանումի ինն կը բերեն, Եւ-
րոպ պէտք է համարուի որ Խոսկոյ
սգաւորին ու աղկին իշխանութիւնը
այն կրնայ առանձն գործեր կարգադրել,
անտեղ գիտալիս և գիւրդաց իշխա-

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտիրոսացիս Դուռնային վերջին

Թուրքի մէջ ալ հետեւեալը կը կարգադրուի.
« Պէտքը հետադարձ լուր եկաւ.
Թէ Սերվիոյ իշխանին և Ս. սեմ. Բ. հմեւ
Ս. Էֆրէմ Էֆէնտիկին մէջ համաձայնու-
թիւն հաստատուելով՝ Տաճիկ և քրիս-
տոնեայ ժողովուրդը մէջ ծագած դժուար-
ութիւնը խաղաղօրէն, քաղաքին և բերքին
մէջ բարեկամական յարաբերութիւնները
վերահաստատուելու են: »

« Եւսթատիոսի կողմէն կարգադրու-
թիւնը որուն մէջ Սերվիոյ իշխանը մեծ
խնամութիւն և հաշտութիւն ունի մի ցու-
ցեցէր է, խիստ բարի ազդեցութիւն մը
ունենալով, կը յուսացուի որ խաղաղու-
թիւնն ու բարեկարգութիւնը երկար ա-
տեն կը շարունակէ, և Սերվիոյ սահմանը
որոշելու համար Բ. Գառնէն զոգուած
յանձնաժողովը ալ կարող կըլայ շուտով
գործի սկսելու: »

« Ս. սեմ. Բ. հմեւ Ս. Էֆրէմ Էֆէն-
տիկին երկար չպիտի մնայ Պէշկապատ, բայց
մինչև վերջիս յանձնաժողովին գոր-
ծի սկիզբ հոն պիտի կենայ: »

Սեմիոնէն գրուած նամակ մը հետե-
ւալ կերպով կը պատմէ Պէշկապատի մէջ պա-
տահած անջգրեւուն պատճառն ու պա-
րագանները.

« Յունիս 3/15-ին իրիկունը լուր ե-
լաւ թէ տաճիկաց թաղին մէջ տաճիկ մը
սպաննուել էր Սերվիոյ իշխանի մը, և Տա-
ճիկներն ալ Սերվիոյցոյ օտարականու-
թեան թարգմանը և քանի մը զինուոր ըս-
պաններ էին: Եւսթատիոս մեծ խորանցում
մը ելաւ. քաղաքին մէջ, և Սերվիոյցոյ
ու Տաճիկաց օտարականութիւններուն մե-
տեքը հրացանի գնդակներ թափել սկսան.
և մինչ քաղաքին դռներն ապառաչ օս-
մանեան պահակաւորներն ինքնազինու-
թեամբ կը պատրաստուէին, Սերվիոյ ի-
շխանը և օտարականութեան զինուորներուն ալ
ցուցնելով որ կողմ երթալիցն են: Ոտարի-
անութեան գործակալներն ու պաշտօնա-
կալ մ'ալ ձիով քաղաքին ամեն կողմը
պարտնելով հրատարակեցին թէ գէշը չու-
նեցողները զօրանալիս երթան ու գէշը ըս-
տանան: Եւսթատիոս հրացանակիր մը կը-
րակ ընել սկսաւ: Ժողովուրդեան սարսա-
փին այնպէս մեծ եղաւ որ բազմաթիւ օ-
տարակալք. իրենց հիւպատոսարանները
փախան: Տաճիկները քանի մը մարդ կոր-
սնցնելէ ետեւ քաղաքին երկու դռներէն
քաշուեցան: Եւսթատիոս կանուխ օտար
հիւպատոսաց ջանքովք իրելին մէջ կար-
գադրութիւն մի ստոր օգրուեցաւ որ գէտ գե-
թէ՝ քաղաքին մէջ և թէ դռները տաճիկ
զօրականներ և օտարականութեան զինուոր-
ներ չկենան: մինչև որ քաղաքին դռներն
նրն ու հակադրութեանը վերադառնալ իրն.
զինները կարելի գրուին: Բ. Գառնէն մը
ետքը Տաճիկ զօրակալները քաշուեցան:
Եւսթատիոս մեկնելուն պէս, Սերվիոյցոյնը
որ խօսք տուեր էին քաղաքին տաճիկ բը-
նակցայ կենացն ու ստացուածքին չգրա-
չել, վառնին յարձակեցան, տուններն
աւարեցին և մէկ քանին ալ սպաննուին:
Եւսթատիոս Տաճիկներն ալ բերդը փախան:
Հետեւեալ օրը կէս օրին Սերվիոյցոյնը
15 մեռեալ ունեցեր էին, Տաճիկ զօրա-
կաններն ալ երկու մեռեալ և 13 վիրա-
ւոր: իսկ քաղաքացի Տաճիկները 9 մեռ-
եալ և 8 վիրաւոր ունեւին: »

Գաղղիական Բ. ի լրագրին մէջ հե-
տեւեալը կը կարգադրուի.

« Գաղղիական զօրքերը ժամանակէ
մը ի վեր անգուր բանակցութեանց նիւթ
եղած են ինքզինքն մէջ շահ ունեցող կա-
ռավարութեանց մէջ: Կ. Պոլսէն ուղ-
ղակի մեզ հարըդուած տեղեկութիւն-
ներէն իրաւունք կունենանք մտածելու
թէ այս բանակցութիւնները Տաճիկաստա-
նի առաջարկութեամբն սկսած ըլլալով,
կրնան դադարեցնել լուծուի մը ձեռք
բերել պատերազմը կողմնաց համար:
« Երկու տեղեկութեանց աղբիւրը կի-
մաքնէ մեզ նաեւ Պ. Գաղղի: Ոտու-
սիս և Եւսթատիոս մէջերնին համաձայնա-
ծի պէս են կարգադրութիւն մը առա-

ջարկելու համար Օսմանեան կառավար-
ութեան և Վիզոյի իշխանին. կար-
գադրութիւն մը՝ որ առանց Բ. Գառնէն
առաջարկութիւններէն շտա հեռանալու:
կրնայ Հերթիքի և Գաղղիական մէջ տի-
րոջ գրգռութիւնն հանդարտեցնել: »

Ս. իշխանէն ալ յունիս 12/24 թը-
ւով հետեւեալը կը գրեն.

« Սերվիոյցոյ թեան խորհուրդը մէկ-
դի դրուած ըլլալով վայրջ տարածուած
լուրերը ստեղծ են: Բնիկ հակառակի Ե-
ւսթատիոս կառավարութիւնը այս միջոցին
կը բանակցի Գաղղի կառավարութեան
հետ, որպէս զի միաբանութեամբ վերջ
մը տան Սերվիոյ գաւառացիներէ պէշկա-
պատը, որուն ծանրութիւնը Պէշկապատի
մէջ ծագած խռովութեամբ յայտնի եղաւ:
« Եւսթատիոս թեանը փարիս
դաշնադրութիւնն ստորագրող տերու-
թեանց խորհրդակցութեանը նախաջա-
ւիքներն են: »

Եւսթատիոս զօրքերը իր օրը Տաճիկ Պա-
ճէի պարտը եղած պաշտօնական ընդու-
նեւութեան ժամանակը, մայրաքաղաքին
անդիպական դեսպան Ս. սեմ. Սերվի-
ոյ Պոլսիցը հետեւեալ տոնակատարութիւ-
նը ըրաւ բոլոր դեսպանաց բերնէն.

Այս վարկիսին ջեր կայսերական վեհա-
փառութեան անդին բոլորովը զանազան
զեպականական խումբը ինծի յանձնելով իւր
կողմէն խօսել, ներքեւ զիստապատ Տէր, հա-
ւաստել ջեր, թէ մեր եռանդուն իղծը այս է,
որ այս տոնակատարեալ հանգէսի օրը միջոցա-
րէ ժողովրդեանց շնորհիւք շնորհաբար բարե-
ներով տուիրադարձեալ, և իւր վեհապետին
խնամութեամբն ու զօրութեամբը բարե-
բաստեալ կայսրութեան մը մեղի ինչպիսիք
երջանիկ տեսարաններով վերադառնալ:

Շնորհապարտ եմք (Եւ, վեհափառ Տէր,
մեզի ընծայած այս գեղեցիկ տոնին համար,
որով մեր իղծները կը միացնենք ջեր սեպա-
կան հպատակաց իղծներէն հետ, որոնք եթէ
ջեր կենանք իրենց ապագային անդուր առ-
հաւատեալ մը կը համարին, նոյնը մեք ալ
այս միակ գաղափարով կը նկատենք, այն ա-
կընկալութեան մէջ զոր Տաճիկաստանի բար-
ութեանը եւ ջեր թաղապետութեան երկու-
նաւորքը շարունակութեանը համար կը
յայտնենք:

ԻՍԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստոսիս Ինքնակալը Սարկոյ
հայոց երեւելիներէն Պարսկեանց մեծար-
գոյ Երանան աղաին և խորհրդան մե-
ծարգոյ Սարգիս աղաին Գաղղիոյ պա-
շտութեան տաճիկ շնորհէր ի վարձա-
րութիւն իրենց բազմամեայ անձնակալութե-
ան հաւատարմութեամբ ծառայութեանը:

Եւսթատիոս յարգի անձնաբը Սարկոյ
հայ ժողովրդեան ալ շատ երախտը բրած
ըլլալով, տալիս էր իր իրենց եղած
այս առժամաւոր պատիւը մեծ ուրախու-
թեան առիթով պիտի ըլլայ մեր Սարկոյ
նակ աղագնոյն:

Պատմական իրող ճանապարհորդ-
ներն հետեւեալ անկրու թուութեան գոր-
ծը կը պատմեն, որ եթէ վաւերական առ-
դիւրեղով մը աղալին Պարսկաքաղաք-
նին ալ հարցուած ըլլար, անհաւատա-
լի պիտի թուէր մեզ:

Սիւնայէլ անուն յոյն մը Ս. Գաղղիէն
ջուր գնելով, ծովը շատ չնկելու համար
կուգէ Հայոց Ս. Հրէշտիկապետ եկե-
ղեցուն բակէն անցնել, և քաղաքին
միւտիւրը ձեռք առնելով՝ բռնութեամբ
ճանաչ չնկել տալ կ'սկսի: Հայերը գէտ
կը կենան ու թող տալ չեն ուզեր, բայց
Սիւնայի բաղնիքներէն զինուորներ
զինելով թող չտար որ ժողովուրդը եկե-
ղեցին մանէ և արգելք ըլլայ: և այս պատ-
ճառաւ ժողովուրդէն քանի մը հոգի ալ
կը բանտարկէ: Եւսթատիոսը որ Երեւան
Հոսանքիս երկրորդին մէջ հասեր, առ
բերաւ ի վաճառքի մէջ հասեր, առ
բերաւ ալ դարձեալ Ս. Գաղղի գտնուե-
լով, աւագիւրդ Ս. Յակոբ քահանային
Սիւնայի կ'ըլլայ և կը բողբէ: բայց
մոտիկ չըլլալով՝ դուրս կը վառուի, և

այսպէս յոյն Հայոց եկեղեցւոյ բակին
մէջ իրեն ջուրի ճակատ չնկել կուտայ:

Եւսթատիոս առժամանակեայ վարչու-
թիւնն այս անկրու բռնութեան գործը
խմանալուն պէս յատուկ տեղեկագրով մը
կայսերական բարեխնամ կոտավարութեան
արդարաւոր դատարարութեանը ներկայացուց:

Սարկոյ քաղաքին մէջ տաճիկներն
նոր լրագրի մ'ալ հրատարակուիլ սկսաւ:
Թաւաղի Եւսթատիոս (նկարագրի կարծեալ)
անունով: Հրատարակելն է՝ հրատարակող
կրթութեան խորհուրդին անդամ Եւ-
սթատի Էֆէնտիկին՝ որ Տաճիկաց ընտիր գրա-
դէաններն մէկն է, և իր զօրապետութեամբ
բնն ու հմտութեամբը և միջոցաւ իր
մէկ քանի և որքեքրով Տաճիկ ուսուցիչ-
կանաց մէջ մեծ յարգ և համարում ըս-
տացած է:

Եւսթատիոս լրագրին առաջին թիւը խիստ
հաճոյ սկսն ընդունելութիւն մը գտաւ:
Տաճիկ հրատարակութեան և մինչև ան-
րութեան բարձրաստիճան պաշտօնատար-
ներէն:

Տարաթ առուած մեծ դժբաղդու-
թիւն մը պատահեցաւ Հ. Եւսթատի կ'ըլլին:

Սարկոյ քաղաքին Հ. Եւսթատիոս ընդ-
հանուր հիւպատոս Պ. Բալէոյի և հե-
լինական քանի լեւոյսին գտաւ որ Պ.
Խարսիսը Հ. Եւսթատի կ'ըլլային մէկ կողմը
ծով կը մանեն:

Երկուքն ալ լոյս չըլլալով մեծ
զգուշութեամբ յառաջ կ'երթան ծովուն
մէջ: Յանկարծ Պ. Բալէոյի սահելով
կը գլորի և անցաւ կ'ըլլայ:

Պ. Խարսիսը կ'սկսի խիստ օգնու-
թիւն կանչել, ինչպէս նաեւ Պ. Բալէո-
յի, որ երկու անգամ ջուրին երեսը կ'ը-
նէ: Օգնութիւնները կը հասնին բայց
ուշ, Պ. Բալէոյի ծովն հանուած ա-
տենը խղիւղած էր: Սոյն օրը իրիկուն
գէտ Պ. Բալէոյի մարմնը չողնուածով
Ս. Պոլսի բերուեցաւ, և հետեւեալ
օրը հանգիստաւ յուղարկուեցաւ թաղա-
քին:

Սոյն օրը մայրաքաղաքին Խորհրդէ
գարուի թաղն ալ դժբաղդութիւն մը
պատահեցաւ: Չորս տարեկան տղայ մը
պատուահանէն փոքր ինչաւ, ու գլուխը
ջախճախելով՝ խիստ մեռաւ:

Տրապիզոնէն հետեւեալ կը գրեն
մեզ:

Մեծարգոյ տէր.

Յունիս 5 (18 զիլհիճէ) մեր վեհափառ
Ինքնակալ Պալատ-Պալատ բարեխնամ արքա-
յին գահակալութեան առաջին տարեգործի
հանգէսը կատարելու համար, օր մը յառաջ
(2 յունիս) մեր վեհ. կուտակալ Ս. Գառնէն
հրատարակեալ շուկաները մեռնակի ելաւ
պատուիրելով որ հետեւեալ գիշերը խնամու-
թեանը քաղաքին: Նոյն գիշերը երկրորդ ան-
գամ ժողովրդեան ակամօք հնչեցոյ թողա-
ւածներու ձայնը, որով հետեւեալ գիշերը մեր
վեհափառ բարեխնամ Ս. Գառնէն գահակալութեան
առաջին տարեգործի հանգէսը կատարուեցաւ:
հոս մեծ շքեղութեամբ խնամութեանը ծանոթ-
գին պարսկական շարքով, ծանօթ անկրով և գա-
տիքներով զարդարուած էին շատ անու-
թեանը ակապը կը վազէր մեր վեհափառ Ինք-
նակալին օսկեղած փառաւոր նկարուած պատ-
կերը գեղեցիկ և հոտաւիտ ծաղիկներով զար-
դարեալ եւ անն մէկ խնամին առաջը դրն ըզ
գոյն կամիւրդները կը վառէին քաղաքին չորս
կողմը փառաւորապէս լուսաւորուած էր:

Այս հանգիսիս առիթի շքեղութիւնն ար-
ւաւ Գաղղի: Վերջումն եղած մեծ հրախաղա-
թիւնը ի ներկայութեան բարեխնամ կուտա-
կալին մերոյ և օտար տէրութեանց գեղաւ-
նեքու, հոն ժողովուած էին հազարաւոր մար-
դիկ. որոնք զանազան անասն օգտակարնե-
րու եւ հոսիսաղութեան լուսաւորութեանը
զուարճանալով, առն մէկուն բերնէն ջերմ-
ունայ բարեխնամութեան ձայնը կը լսուէր
մեր վեհափառ Կայսեր անգին կենացը համար:
Չմոռնալ իշխանու նաեւ քրիստոնեայ աղագ-
հիւպատոսարանն ելաւ և առաջնորդ արաննե-
րու գոնիքը ամենափառաւոր կերպով գոյն ըզ
գոյն կանխիկներով լուսաւորուած ըլլալ, և
անասնաւորապէս Հայոց աղագի առաջնորդ արա-
նին մեծ քահանայ ճակատը կախուած մեր վե-
հափառ Տէրով փառաւոր պատկերը, որ ամե-
նապիւրջիկ հոտաւիտ ծաղիկներով զարդար-
ուած էր, և հոն քահանայ անգին օգտակարնե-
րու

արձակուեցան ի պատիւ մեր բարեգործի վե-
հապետին գահակալութեան տարեգործի:

Վերջումն շատ քաղաքներուն
մէջ գերեզմանատանց մեռալիս բերանը
յատուկ չէր մը կայ որ մեռելոց սենեակ
կը կըլուի: Մեռեալները իրենց տունէն
գերեզմանատուն տարուած ամենին ըն-
տանեաց խնդրանքը առն սենեակին մէջ կը
գրուին քանի մը օր, որպէս զի ողջ թաղուե-
լու կատարած չմնայ: Մեռեալներն մէջը եր-
կաթեայ մահճակալներ կան, որոց վրայ
մեռեալները կը դնեն և գլխուտուն վերեւը
կախուած զանգակի մը շուանին ծալք օ-
ղակներով անոնց մատերուն կանչելուն: Եւ-
թէ պատահի որ մեռեալը մարած ըլլալով
պճափի ու չորսի, զանգակը իսկոյն կ'սկը-
սի հնչել, և դուրսը յատկապէս գրուած
և զիշխան ի բուն կարգաւ հագող պահա-
պանները կ'մանան:

Վարդապետ Ս. Կարօլէն կոյո-
րը 20 հազար Ֆրանքի երկամեայ միջանակ-
մը սահմանած է ի վարձատրութիւն այն-
պիսի գերտերու կամ հեղինակութեանց
որոնք Վարդոյ մեծ ծառայութիւն մը
կրնան ընել կամ պարծանք ըլլալ:

Եւսթատիոս լրագրի Վարդոյ ճանապարհ-
այս միջանակը մեծանուն քաղաքագետ և
մատենագիր Ս. Բալէոյի արժան տե-
սաւ իր « Պատմութիւն Հիւպատոսու-
թեան և Վարդոյութեան անունով հը-
րատարկուած հաշակաւոր աշխատանքու-
թեանը համար: »

Ս. Բալէոյ Վարդոյ ճանապարհ-
այս միջանակը Վարդոյ ճանա-
րանին նուիրել, որպէս զի անոր շահով
եւ անոր 3 հազար Ֆրանքի միջանակ մը
սահմանուի ի վարձատրութիւն այն պատ-
մական հեղինակութեան, որոց նիւթը
ճանապարհին առաջարկեալ ըլլայ, և ա-
նոր հաւանութիւնն ստանալ: Եւսթատի-
ոս լրագրութիւնը Ս. Բալէոյի անունը նը-
ուիրուելով՝ « Բալէոյի միջանակ » պիտի
կոչուի:

Մեր աշխու և աղագի բարեխնամ
Երանան մեծապատիւ Ս. Կարօլէ ա-
ղան այս օրերս առեւտրական գործերու
պատճառաւ Վարին զայցած ըլլալով, ճամ-
բուն վայր դառնաւ մէկ քանի հայերնակ
քաղաքներուն ու գեղերուն զպրոցական
վիճակին վրայ հետեւեալ շահաւետ տեղե-
կութիւնները կը գրէ մեզ:

Վարդ խորհրդի:

Վերջումն փախալն այն է որ Հայաս-
տանի գոնէ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ
ալ ինչ շատ բարեկարգ դպրոցներ գրու-
նըլին: ուստի կը փութամ ինքու-
տեան ձեր աղագիս ընթերցողաց որ
այս ճամբորդութեան առիթով այցե-
լու թեան գաղի ճամբուս վայր դառնաւ
մէկ քանի քաղաքներուն ու գեղերուն
դպրոցացը, եւ դրայ դռները բաւական
արեւկոյտութեան մէջ՝ մեծապար տէրու-
թեան հայրախնամ պաշտպանութեան ներ-
քեւը:

Վարս Տրապիզոնի դպրոցին առաջին
կարգի աշակերտներէն մէկ քանին տեսայ
այնպէս յառաջացած հայերէն մէջ, որ
մեր մայրաքաղաքին էն յառաջաւոր գրագ-
րոցներուն ընտիր աշակերտաց կրնան հա-
ւատարիլ բռնա՛ն՝ չեմ մեղանչեր: ան-
տիս որ ժամանակէ մը ի վեր այն տեղե-
Հայոց ժողովրդին մէջ ալ փոքր ինչ տա-
րաճանութիւն ըլլալով՝ մեծ արտադրութեան
մէջ տեսայ դարձին թէ՛ դաստառները և
թէ՛ անմեղ աշակերտները: կը յուսամ որ
տեղեւոյ գերազատուի Եւսթատիոս, ար-
ժանապատիւ երեւելի անձանց և ուսում-
նասէր երիտասարդաց խոհեմութեամբ
ալ երկու չուէր այս աղագիս տարա-
ձայնութիւնը: քանի կը տեսնուի որ ար-
գէն տեսնուի փախալն ալ այս էր:

Վերջումն քաղաքին դպրոցին այցելու-
թեան գտնած օրս թէպէտ կիրակի էր,
բայց ան տեղե ուսուցիչներ անձինքներէն
շատեր և դաստառները գէտ առանձին
չլծալով՝ դպրոցին վրայց ամեն հարցմանց
դահլայնեցին պատասխաններ տալն: Թէ

լուծեանք յիշեալ դաշնակցութիւնը ներս չի
երեւանայով եւ վարժարանն անկողնէ չկանգնե-
լու համար իր կամակիցները զոգելով պարտա-
ւելի ըրաւ ուսումնական բարեփոխ ժողովոյն
հաճութիւնը, եւ վարժարանին ճակատը կանգ-
նուած կանոնադրական տարածակը գիշեր ա-
տեն մեկնաւ ներկեց ժողովին լուծուելու պատ-
ճառ ըլլալու նպատակաւ . վերջապէս իր բաղ-
ճանացը համաձայն վարժարանը իր եպիսկո-
պոսութեան գործ ըրաւ ու խաղաղեցաւ :

«Սահմանադրութեան ինքնամիտները լուծ-
կեցած էին , եւ այլն» խօսքերուն զայսով բո-
ւոր ընթերցողները զարնացոյց . արդարեւ
սահմանադրութեան օրէնքները տեղս չհասած,
բարեփոխեցանք (որ բաղադրիս պատուական
անձինքն են) ամեն պաշտօններէ ինքնայոյժար
զաղարած էին , առաջնորդին անկանոն ընթիւ-
ցիցը մասին քառասուն եւ երեք տեղեկագիր
ուղարկելով առ Պատրիարքարանն . նա յիշեալ
օրէնաց պաշտօնը իր կամակիցներուն յանձնած
էր . արդեօք բարեփոխեցանք իրենց լուծ-
ութեամբը քրէական յանցանք գործեցին , թող
պապացուցանեն հակառակորդները , չէ որ վար-
չութեան մէջ քանի մը բարեփոխ անձինքն ալ
գտնուեցան նէ՛ առաջնորդին տարտամ կա-
ռավարութեան զոգեալ հրաժարեցան :

Եւ կը դրնէ թէ Եւաղիս հազ վարչութեան
խանգարման գոյժը հոս հասեր էր . . . ալ ա-
ւելի սկսան իրենց եպիսկոպի կամքը յառաջ ա-
նել : Ամեն մտաւոր անհատ վոքը 'ի շատէ
կզգայ որ ամեն ազգ կանոնաւոր կառավարու-
թեան էութիւն մը ունենալու շանիցը ետեւէն
է , նոյնպէս ալ մերայինք . ուրեմն քաղաքիս
երեւելիները որոնք մտաւոր ու լուսաւոր-
եալ անձինքն են , որ իրաւունքով անոր խան-
գարմանը պիտի ուղարկան . քանի որ սա՛-
մանադրութիւնն ազգայնոց հոգին ու կենդա-
նութիւնն է , թէ մեք եւ թէ յիշեալ երեւելի-
ները կենդանի եւ կենդանաւոր կը ճանաչեմք ,
եւ ոչ ազգաւոր մեռեալ եւ խանգարեալ :

«Նպիտակ կամքին» զայով , որոն վաղուց
ըլլաւ ազգաւորներուն յայտնի է : Առաջնորդը
սահմանադրական օրէնաց իրեն վերաբեր-
եալ մասանցը նայելով , զգացեր է , որ ե-
պիսկոպոսութեան պատուոյն արժանաւոր
ըլլալու համար օրէնքը զինքը պիտի դա-
տէ եւ ոչ մարդիկ , եւ իր փափագանցը
հասնելու միջոցը դատամբ դատաւ որ խաղա-
ղութեան ժամանակ քայլ մը չպիտի ունենայ ,
ահա օր ընդունել ըսելով թէ ինքը քաղաքիս
մէջ , թէ իր արքանական սարկաւազը գիւ-
ղերն ու գաւառները ուղիւ իրենց ստորադրու-
թիւն սկսաւ հաւաքել , ու խոտովութեան ար-
ժանաւոր պատճառ , որ հարը գաւիէն եւ դա-
ւակը հորմէն քաղաքի ալիւնկ տարածեց
հասարակութեան մէջ . եւ երբոր բարեփոխ
անձինքնէ չկրցաւ ստորադրութիւն ըն-

դունելու , դաղթական , անցորդ , ճանապար-
հորդ եւ աննշան իրենց անձինքն որ գտաւ
իր փափագը տեղը տանելու ստորադրութիւն
գումարեց , եւ ինքեանց «անխառնութիւնք»
գրիկողով թէ՛ք . ալ իրար ի խանութիւնք ,
ազգին պատին ու վառքը նսեմացնելու » կղ-
ջերուաքաղ բարձրասանքները ստորադրու-
թեան չմիջանդակին է : « Հետեւաւոր մտա-
ցորդ խորհրդներն ալ խանգարելով ամեն բան
ըստ նոյն մէկ քանի անձանց ձեռք մնաց »
երազատեալութիւնները առաջնորդին միտ-
լիւն չսիրենք . որովհետեւ յիշեալ անձինքն
ուժ տուին վարժարանն բարեփոխուի . հանը
ընդդէմ անոր կամացը , «Առաջնորդին ազգե-
ցութիւնը կոտորել » հոգեւորական ազգեցու-
թեան բնաւ մէկը կորցող չէ զայլ : Իսկ արմ-
նաւորական մասին գալով , մի կարող է որո-
տումներուն եւ լուսնայեալ պետական ալիք-
ներուն մերձեցալ . ինչպէս որ վերը յիշեցինք ,
ամենայն երեւելի իր բնական լուծութեան մէջ ազ-
գաւոր երեւելի պատուական անձինքն զոգար-
տեղէն ետքը քարկոծելու անգամ իւրաքանչիւ
տուաւ հասարակութեան , եւ այլն :

Արդոյ խմբագիր , ազգայնոց պատուը պա-
հուռնապատուաւ լուծութեան մէջ թաղուած
էինք , որովհետեւ մասնաւոր տեղի մը մէջ
զոյցացած պահատու ինքններուն միայն պա-
րիարքական Ս. Գրիգոր տեղեկութիւնը բաւա-
կան կը համարէինք . բայց մեծասան ժողովա-
կանները իրենց ազգով ինքն պարզը չճանա-
չելով , պարտաւորեցանք ձեզ նուիրել մեր այս
նամակը որ ձեր պատուական լրագրոյն էլ իրեն
մէջ անցունել բարեհաճիք 'ի միտլութեան ինքն
բարեփոխ ազգայնոց քաղաքիս :

Տրապիզոն 1862 թ. Երբ անկողնաւոր մասը
ստորադրող ծառայքը

Պատրիարք . Բենիամին . Գրիգոր
Թիւրքեան . Ղազարոսեան . Մալմեան .
Յովհաննէս . Ա. Վահանեան . Աւետիս
Պոյաճեան . Սարգիս .

Սարգիս . Արթուր . Կարապետ
Ծառուկեան . Խարակէօզեան . Փիւսիկեան .
Պետրոս . Պոլոս
Տէր Մեղրեան . Մ . Գալոբեան .

ՇԱՆՈՒՑՄՈՒՆԷ

Յաւաքիկայ շարքի օրը Քրիստոս
կղզի Ս . Լ . ուստեղիւ եկեղեցւոյն տօ-
նին ըլլալով , ուրիշ երթալու փափաքող
բարեպաշտ ազգայնոց կը ծանուցուի որ իր
բախտաւորութեամբ ժամը 12-ին կամուրջէն Մար-
կոնի անուն շուքեաւոր պիտի ելնէ եւ յիշ-
եալ կղզին երթալ . Իրիկուսն մտաւ

ժամը Տին կղզին ելնելով կամուրջը պիտի
գտնայ :

Բժշկական արուեստին ուսումը յա-
ջողութեամբ կատարելու գործերով անց-
եալները Ս . Պարթաբաշա արժանաւոր
Տօքթօր Յ . Քեմալիկեան , ամեն եր-
կուշաբթի օրերը Պէյրութի Լիւս Տա-
մին Պահճէլի բարիքներն վերի գին Լիւս
տօքթօր փողոցին ծայրը գեղին գունով քա-
րուկիւր տունը , եւ երեքշաբթի եւ ուրբաթ
օրերն ալ Ս . Պարթաբաշա թէ՛ն
Յ . Յակոբի տունը , ժամը 5-ին մինչեւ
7 ժամը հիւանդները ձրի կը նայի :

ՄՈՐԹԻ ՀԻՄՆՆՈՒԹԻՒՆԷ

Հաղատանի եւ Գաղղոյ մէջ ամենէն
երեսելի բժշկաց ըրած փորձերովն հաստատ-
եալ է որ ժ . Լիւս բժշկին գտած խառնութիւն
Աղիաթիքա բոյսին հատերն ու չիրօպը օգտա-
կ . բաղդին դեղերն են ամեն տեսակ որբիւնե-
րու (թէ՛ փրէի) եւ ուրիշ մորթի հիւանդութիւն-
ներու , խոյի (սըրաճա) եւ հնացեալ յօլացա-
ւերու :

Կր գտնուի Ղալաթիսի վ. օլթուտի փողոցը
թիւ 9 Բիւլլիքաթի Ժէնէալի տնօրէն Մ .
Մէքրէալի գրատունը :

Գտնուել շմէ նաւամտոցին աջ կող-
մը ծովեկերեայ երկրորդ դեղինը ծախու-
է : Տօքթօր ինքն է 750 կանդու , 22
կանդու երեսով եւ 35 կանդու խորու-
թեամբ : Մէջը կայ ջրհոր մը եւ նորաշէն
ջրամբար (խալիկ) մը :

Ազոյր պէտք է երկու փորձու
գրատուն , 2ու խալի խանի փողոց թիւ
4 , Պ . Լ . Ս . Մալմեանին հետ խօ-
սի :

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գրատնութիւնն աւելորական ուս-
ման , պարնի կրիտաւորման , աւելորա-
կան թուականութիւն եւ նախադրու-
թիւն . ընթացիկ հաշիւներու , տոժտաւ
նախկին մանակցութեանց (բառ թիւերա-
սիւն , սեյանաւորութեան գործարու-
թիւններու , օտար տէրութեանց ստակ-
ներու , չափերու եւ կշիւներու վայ տեղե-
կութիւն . դիտութիւնն ստորանայ եւ այլն .
նաեւ դասարանութիւն Մարիլերիկի Գաղ-
ղիներն եւ Գերաններն :

Եւս գտնուի չափաւոր ամսական մը
կապուած են , եւ ուղղը կրնայ առանց

անհաճութեան ներկայանալ յանձնարարու-
ման գրատնեակը Մեծ նոր խանին վերի
դրանը մէջ թիւ 5 սենեակը մանրամասն
տեղեկութիւններ տալու համար :

Նոյն կրկն նաեւ աւելորական նա-
մակագրութիւններ եւ թարգմանութիւն-
ներ վերջիկեայ լեզուներով :

Պաշտօնեայ բնառ ողնին հօնէ կրնան
դիւրութեամբ պաշտօնեայ գտնել . որով
հետեւ պաշտօն բնառ ողնեայ համար ալ
արձանագրութեան տեղ մինչեւ յանձնա-
րարական գրատնեակը . եւ արդէն ամեն
տեսակ գործերու յարմար պաշտօնեայներ
պատրաստ կան :

Մուկի (Թախտապիթի) դեղ կը
Ծախուի Ղալաթիս թիւ 17 Խօմէի փո-
ղոց Մարիլիկի մարտան :

Տօքթօր Լիւսին շնամ ջրիկի դեղ
Ղալաթիս Մարիլիկի մարտան կը ծախ-
ուի :

ՁԿԱՆ ԻՒՂ

ՄԱԳՈՒՐ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՆՍ
Գաղղոյի Տօքթօր Օթիէ բժիշկին եւ
Երեսելի դեղագործին պատրաստած , որուն
մէջ ձուկի հոտ եւ համամենեւին չկայ :
Կը ծախուի Ղալաթիս վ. օլթուտի փողո-
ցը թիւ 9 Բիւլլիքաթի Ժէնէալի տնօ-
րէն Մ . Մէքրէալի սենեակը :

Աս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելի
շաբաթ օրերը Ով որ կուզի կրնայ ստո-
ղարկել , Կ . Պարթաբաշա իրան լրագրոյ
գրատնեակը : Իսկ զուրաբեր հոգաբարձու-
ներն են :

ԻճԱՐԵ . Յոսեփեան աղա Մազառեան .
ԵԳԻՊՏՈՍ . Շաւարշ աղա Ալիարեան .
ԱՆԴՐՈՍՆՈՒՊՈԼԻՍ . Մանուկ Սուրբա-
աղա Խաչատուրեան .
ՏՐԱՊԵՆՏԵՍ . Պ . Խաչատուր Էլմասեան .
ԹԵՐԱՍԻ . Դեղագործ Եւ Յոսեփեան աղա
Արգարեան .

ԿԱՐԵ . Կարապետ պատուելի Զաբար-
եան .
ՊՐՈՒՍԱ . Կարապետ աղա Էսկիշիքի-
լեան .
ՆԻՍՈՒՐԻԱ . Պ . Տ . Մուրաթեան .
ԹԵՐԵՍԱՆ . Պ . Կ . Մալմեան .
ՎԱՍ . Պ . Մարիլիկի Ս . Աստուան .
ԽԱՐԵՐԵ . Պ . Դեղագործ Զաբարեան .
ԵՐԶՐԱՍ . Ընթերցարանի Թանգարան :
ԱՏԱՏԱՏԱՐ . Մանուկ Յակոբ աղա Տ .
Դրիգորեան .

Ուրիշ քաղաքներէ անորապարտի ուղղ-
ցերը՝ ալ տեղեկութիւն մէկու հետ կրնան
բարակցի :

ԱՌԵԻՏԻՍԻԱՆ

ԳՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂՈՒՐՄՈՒՄԻՍ

Կ . ՊՈԼԻՍ	Բ2 . 18	Գ2 . 19	Դ2 . 20	Ե2 . 21	Ուր . 22	ՇԵԹ .
24 ՅՈՒՆԻՍ	18	19	20	21	22	23
Օսմանեան լիւր .	188.30	189	188.2	188.2	188.2	
Քանաչոյ արծաթ .	57.2	57	57.2	57.2	57.2	
Թանկ . Մուկի աղ .	78	77	77	77	77	
Կահան ձէտիւնէ հիւն .	61	60	60	60	60	
« « « « «	60	61	59	59	59	
Մերիկ 10 ար . ալա .	44.30	44	46	46	46	
Սէհիւ .						
Միգրիական լիւր .	203.30	206	205	205	205	
Բօլ իւրիւնալ .	166	166	165	165	165	
Գարպովան .	51.30	51	51.2	51.2	51.2	
20 Գրանիւնոց ալի .	160.30	161	160	160	160	
« « « « «	40	40	40	40	40	
Եօփորին .	2.35	2.38	2.38	2.38	2.38	
Աւստրիոյ գրքերի .	97	97	97	97	97	
Տանոցքան . հարկ .	7.20	7.20	7.10	7.10	7.10	

ՓՈՒՆԱՆՈՒԹԵԱՆՑ (Գ . ՍՍՊԻՍ) ԳԻՆ 1
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՆ 150 ԳՈՐԻՈՒՇ ՀԱՇՈՒՆԸ
46 ՅՈՒՆԻՍ 1862

Հօտրա .	440	Իւլիոն	«
Փարիզ	«	Տէնովա Լ . Գ .	«
Մարսիլա 25, 30 25, 35 25, 40		ԻՍՏԱՆԻՍ ԼԻՐԱՆ 150	
Վիեննա	«	Ի Տօքթօր Պարթաբաշա	
Թրիէս	«	Ի Տօքթօր Պարթաբաշա	

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 24 ՅՈՒՆԻՍ

Յորեն Բայրազ	45—46	Յորեն Խանայի կապուղ	00—00
Խանայի	42—44	» Վարնա »	00—00
» Կալաթ »	»	» Պարթաբաշա »	00—00
» Պարթաբաշա »	»	» Պարթաբաշա »	»
» Պարթաբաշա »	»	» Պարթաբաշա »	»
» Ալիֆ կալուղ »	»	» Երկուստեայ լիւր »	24—25
» Խալաթի »	55—54	» Խալաթի »	22—6
» Խալաթի »	»	» Խալաթի »	45—16

Պատրաստեցի մէջ կայ ընդ ամենը 50000 գրիւ Յորեն ու գարի

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՓԷՔ)

Տէրութեան ընտիր տակ .	0000—0000
« 1 «	0000—0000
« 2 «	0000—0000
« 3 «	0000—0000
« 4 «	0000—0000
« 5 «	0000—0000
« 6 «	0000—0000
« 7 «	0000—0000
« 8 «	0000—0000
« 9 «	0000—0000
« 10 «	0000—0000
« 11 «	0000—0000
« 12 «	0000—0000
« 13 «	0000—0000
« 14 «	0000—0000
« 15 «	0000—0000
« 16 «	0000—0000
« 17 «	0000—0000
« 18 «	0000—0000
« 19 «	0000—0000
« 20 «	0000—0000
« 21 «	0000—0000
« 22 «	0000—0000
« 23 «	0000—0000
« 24 «	0000—0000
« 25 «	0000—0000
« 26 «	0000—0000
« 27 «	0000—0000
« 28 «	0000—0000
« 29 «	0000—0000
« 30 «	0000—0000
« 31 «	0000—0000
« 32 «	0000—0000
« 33 «	0000—0000
« 34 «	0000—0000
« 35 «	0000—0000
« 36 «	0000—0000
« 37 «	0000—0000
« 38 «	0000—0000
« 39 «	0000—0000
« 40 «	0000—0000
« 41 «	0000—0000
« 42 «	0000—0000
« 43 «	0000—0000
« 44 «	0000—0000
« 45 «	0000—0000
« 46 «	0000—0000
« 47 «	0000—0000
« 48 «	0000—0000
« 49 «	0000—0000
« 50 «	0000—0000
« 51 «	0000—0000
« 52 «	0000—0000
« 53 «	0000—0000
« 54 «	0000—0000
« 55 «	0000—0000
« 56 «	0000—0000
« 57 «	0000—0000
« 58 «	0000—0000
« 59 «	0000—0000
« 60 «	0000—0000
« 61 «	0000—0000
« 62 «	0000—0000
« 63 «	0000—0000
« 64 «	0000—0000
« 65 «	0000—0000
« 66 «	0000—0000
« 67 «	0000—0000
« 68 «	0000—0000
« 69 «	0000—0000
« 70 «	0000—0000
« 71 «	0000—0000
« 72 «	0000—0000
« 73 «	0000—0000
« 74 «	0000—0000
« 75 «	0000—0000
« 76 «	0000—0000
« 77 «	0000—0000
« 78 «	0000—0000
« 79 «	0000—0000
« 80 «	0000—0000
« 81 «	0000—0000
« 82 «	0000—0000
« 83 «	0000—0000
« 84 «	0000—0000
« 85 «	0000—0000
« 86 «	0000—0000
« 87 «	0000—0000
« 88 «	0000—0000
« 89 «	0000—0000
« 90 «	0000—0000
« 91 «	0000—0000
« 92 «	0000—0000
« 93 «	0000—0000
« 94 «	0000—0000
« 95 «	0000—0000
« 96 «	0000—0000
« 97 «	0000—0000
« 98 «	0000—0000
« 99 «	0000—0000
« 100 «	0000—0000

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐԲ

Գլխաւոր (Մարդ) սեւ .	4
----------------------	---